

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Обліково-фінансовий факультет
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ФІНАНСОВА ДУМКА УКРАЇНИ:

методичні рекомендації для самостійної роботи
здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ОПП «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
денної форми здобуття вищої освіти

Миколаїв
2024

УДК 336:33.01(477)
Ф 29

Друкується за рішенням науково методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від «24» грудня 2024 р. протокол № 4.

Укладач:

А. В. Бурковська – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет

Рецензенти:

М. В. Дубініна – д-р екон. наук, професор кафедри обліку і оподаткування МНАУ;

Д. В. Калнауз – заступник начальника Миколаївського Територіального управління публічного акціонерного товариства «Банк ВОСТОК».

© Миколаївський національний аграрний університет, 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Склад обсяг і терміни виконання змістових модулів.....	5
Плани самостійної роботи студентів.....	6
Змістовий модуль 1. Методологія, наукові школи та теорії фінансової думки.....	6
Тема 1: Теоретико-методологічні засади фінансової думки.....	6
Тема 2: Класична та неокласична наукові школи фінансової думки.....	10
Тема 3. Макроекономічні теорії фінансів.....	14
Змістовий модуль 2. Ретроспектива фінансової думки України.....	18
Тема 4. Українська фінансова думка: генеза й еволюція.....	18
Тема 5. Розвиток фінансової думки України в сучасний період.....	21
Словник термінів.....	26
Схема поточного і підсумкового контролю.....	30
Список рекомендованої літератури.....	31

ВСТУП

«Фінансова думка України» - це навчальна дисципліна, яка розглядає питання історичного розвитку фінансової думки в історії людства взагалі і окремо України від стародавнього світу до сучасності.

Предметом курсу «Фінансова думка України» є закономірності та особливості еволюції фінансової думки в працях українських вчених-фінансистів.

Мета дисципліни - формування системного бачення еволюції світової фінансової думки, вивчення та творче осмислення основних етапів історичного розвитку і особливостей сучасного стану фінансової думки в історії людства взагалі і окремо України в контексті критичного аналізу наукового доробку учених-фінансистів, розгляд фінансових теорій давнини та сучасності, їх вплив на розвиток фінансів.

Зміст курсу «Фінансова думка України» передбачає розгляд фінансових теорій давнини і сучасності, їх вплив на розвиток фінансів, дозволяє одержати необхідну суму знань, яка відповідає вимогам до фахівців вищої кваліфікації.

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни:

- формування фінансового мислення та систематизація теоретичних фінансових знань щодо сучасних наукових досягнень у фінансовій сфері;
- дослідження особливостей становлення і розвитку фінансової думки в Україні;
- визначення впливу фінансової думки Заходу на формування і розвиток української фінансової думки;
- визначення специфічних особливостей Української наукової школи державних фінансів;
- дослідження теоретичних розробок представників Української класичної школи державних фінансів у галузі бюджету, міжбюджетних відносин, оподаткування і державного кредиту;
- обґрунтування пропозицій щодо можливостей використання теоретичних положень Української класичної школи державних фінансів з метою підвищення ефективності функціонування державних фінансів України і подальшого розвитку вітчизняної фінансової науки;
- вироблення практичних навичок адаптації сучасних наукових досягнень до потреб вітчизняного бізнесу в умовах ринкової економіки.

Самостійна робота націлена на поглиблення вивчення здобувачами питань еволюційного розвитку фінансової думки України, її місця в

світовій фінансовій науці.

СКЛАД ОБСЯГ І ТЕРМІНИ ВИКОНАННЯ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістові модулі курсу				Найменування тем	Розподіл освітнього часу				Термін виконання, тижд.	Термін контр. р. заходу
Назва з. м.	Обсяг,к	Сума	ЛК		ПЗ	СР	разом			
1.Методологія, наукові школи та теорії фін. думки	1,8	36-60	1.Теоретико-методологічні засади фінансової думки	4	2	10	16	1-3	3	
			2.Класична та неокласична наукові школи фінансової думки	4	4	10	18	4-7	7	
			3.Макроекономічні теорії фінансів	4	4	12	20	8-11	11	
Разом 1 змістовий модуль				12	10	32	54	х	х	
2.Ретроспектива фін.думки України	1,2	24-40	4.Українська фінансова думка: генеза й еволюція	2	2	13	17	12-13	13	
			5.Розвиток фінансової думки України в сучасний період	2	2	15	19	14-15	15	
Разом 2 змістовий модуль				4	4	28	36	х	х	
Всього	3,0	60-100		16	14	60	90	х	х	

Плани самостійної роботи студентів

Змістовий модуль 1. Методологія, наукові школи та теорії фінансової думки

Тема 1. Теоретико-методологічні засади фінансової думки.

1. Історичний і логічний аспекти предмета фінансової наукової думки.
2. Плюралізм з точки зору світових і українських фінансистів.
3. Методи аналізу.
4. Інституціональна теорія, її значення для фінансової науки.

Теми доповідей

1. Фінансова думка в працях вітчизняних вчених.
2. Поняття плюралізму та його трактування українськими фінансистами.
3. Представники інституціональної теорії та їх вклад в розвиток фінансової науки.
4. Місце державних фінансів в українській фінансовій думці.
5. Напрямки фінансової науки у ХІХ ст.

Завдання 1. Який внесок в розвиток фінансової думки здійснив професор Київського інституту народного господарства М. Мітіліно.

Завдання 2. Заповніть схему.

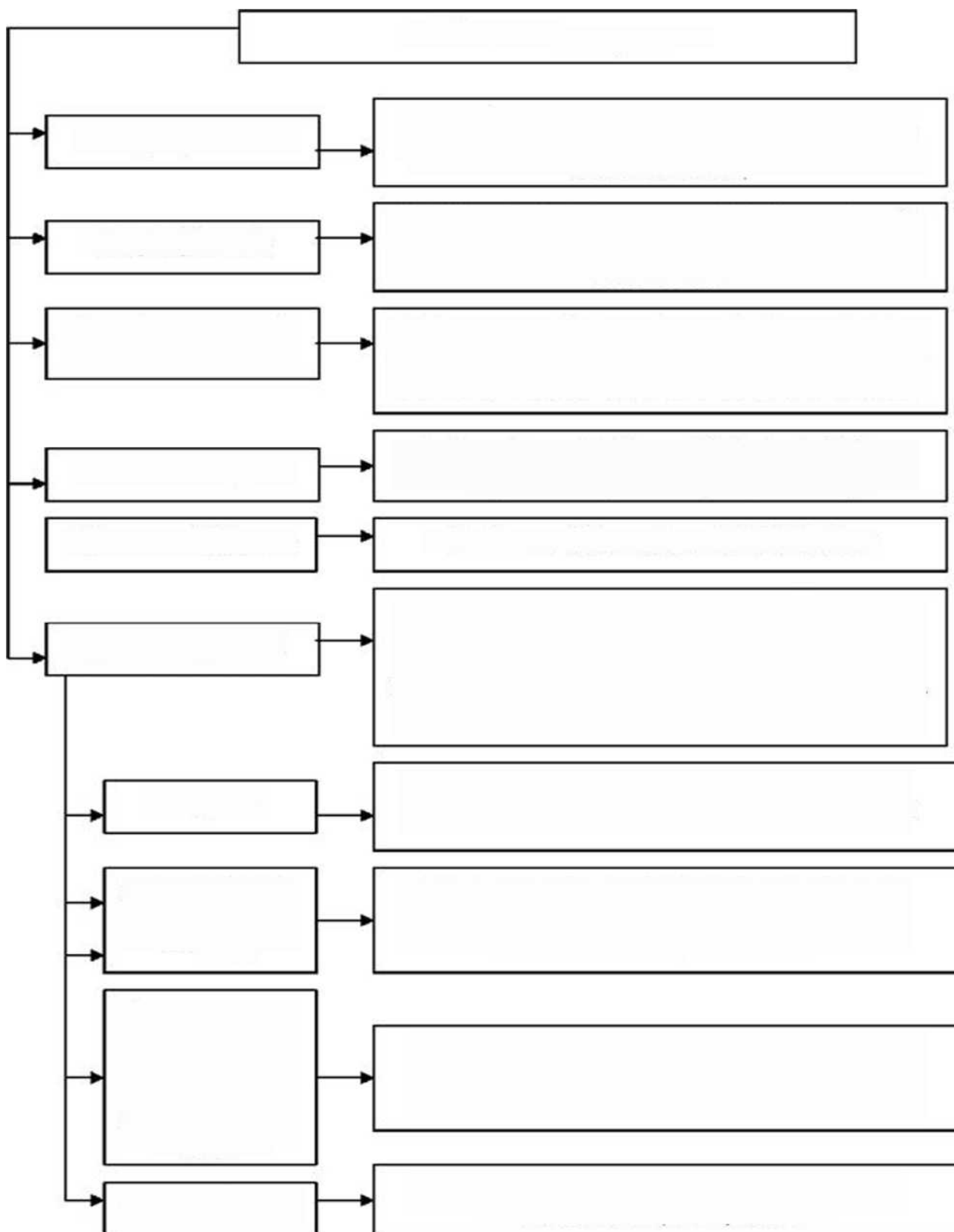

Рис. 1.1 Основні представники фінансової науки України та їх наукові інтереси (кінець XIX – перша половина XX ст.)

Завдання 3. Заповніть схему.

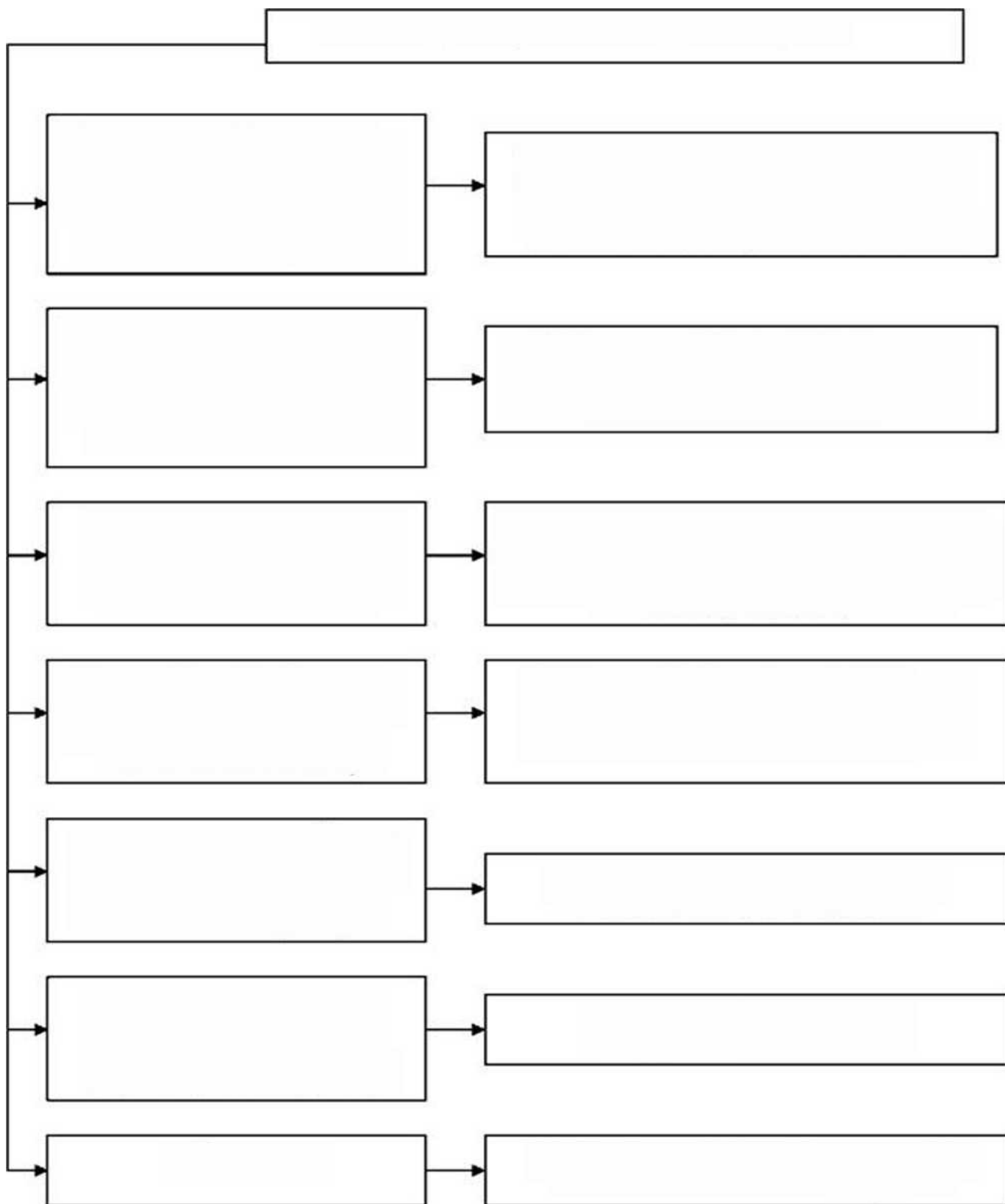

Рис. 1.2 Осередки фінансової науки в Україні (кінець ХІХ – перша половина ХХ ст.)

Завдання 4. До категорій фінансової науки належать:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Завдання 5. Назвіть складові результату фінансової науки.

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Завдання 6. Зазначте функції фінансової теорії як найвищої форми вираження наукових знань:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Тема 2. Класична та неокласична наукові школи фінансової думки.

1. Представники меркантилізму та їхні наукові праці.
2. Новий метод дослідження – формалізація. Формула ставки податку А.Дж. Коена Стюарта.
3. Поняття граничної (маржинальної) податкової ставки.

Теми доповідей.

1. Найвидатніші представники меркантилізму Англії.
2. Французький меркантилізм та меркантилізм Італії.
3. Розвиток ідей меркантилізму в Росії та Україні.
4. Маржиналістські методи аналізу фінансів.

Завдання 1. Спільність теоретичних поглядів меркантилістів:

по-перше, _____

по-друге, _____

по-третє, _____

по-четверте, _____

по-п`яте, _____

Завдання 5. Зазначте види наукової формалізації.

1. _____

2. _____

3. _____

Завдання 6. Зазначити види прогресій при оподаткуванні за Коеном Стюартом.

1. _____

2. _____

3. _____

Тема 3. Макроекономічні теорії фінансів.

1. Введені Р. Харродом поняття: гарантований темп зростання, природний темп зростання і фактичний темп зростання.
2. Монетарне кейнсіанство.
3. Гіпотеза фінансової крихкості Х. Мінскі.
4. Цінове правило М. Майлза.
5. Визначення податкового тягара.

Теми доповідей

1. Внесок Р. Харрода в розвиток теорії фінансів.
2. Модель Харрода-Домара.
3. Критична переоцінка кейнсіанства у США (монетарне кейнсіанство).
4. Вплив фінансового сектора економіки на реальний сектор за альтернативною теорією Хаймена Філіпа Мінскі.
5. Цінове правило як орієнтир грошової політики.
6. Сутність податкового тягара.
7. Сучасні методики зниження податкового тягара.
8. Зарубіжний досвід мінімізації податкового тягара.

Завдання 1. Розкрийте поняття:

Гарантований темп зростання _____

Природний темп зростання _____

Фактичний темп зростання _____

Завдання 2. Дайте відповіді на поставленні запитання.

1. Чому Р. Харрод вважається батьком теорії економічного зростання?

2. В чому відмінність моделей Р. Харрода та Є. Домара?

3. Що знаходиться в центрі уваги в гіпотезі Х. Мінскі?

Завдання 3. Назвіть представників американського монетарного кейнсіанства.

Завдання 4. Назвіть форми інвестиційного фінансування за Х. Мінскі.

I форма _____

II форма _____

III форма _____

Завдання 5. Об'єктивними передумовами зародження, формування та розвитку кредитного ринку є:

- _____

- _____

Завдання 6. Заходи, які в кризових ситуаціях пропонує Мінскі:

- _____

- _____

- _____

- _____

- _____

Завдання 7. Етапи аналізу розподілу податкового тягара в економіці:

- _____

- _____

Завдання 8. Моделі, що використовуються при аналізі розподілу податкового тягара:

- 1) _____

- 2) _____

Змістовий модуль 2. Ретроспектива фінансової думки України

Тема 4. Українська фінансова думка: генеза й еволюція.

1. Плюралізм представників Київської школи фінансової думки.
2. Засновники Київської політекономічної школи – І. Вернадський та М. Бунге.
3. Реформаторська діяльність С.Ю. Вітте.
4. Теорія криз М.І. Туган-Барановського.
5. Історіографічні дослідження фінансової думки XVIII-XIX ст. В. Твердохлебова.

Теми доповідей

1. Представники Київської школи фінансової думки та їх внесок в розвиток фінансової науки.
2. Науковий внесок І. Вернадського в історію економічної думки та політичну економію.
3. Наукові досягнення М. Бунге.
4. Досягнення С. Ю. Вітте та його внесок в економіку.
5. Внесок М. Туган-Барановського в розвиток світової економічної думки.
6. Використання теорії М. Туган-Барановського в сучасному економічному розвитку.
7. Внесок В. Твердохлебова в розвиток фінансової думки.

Завдання 1. Заповніть схему.

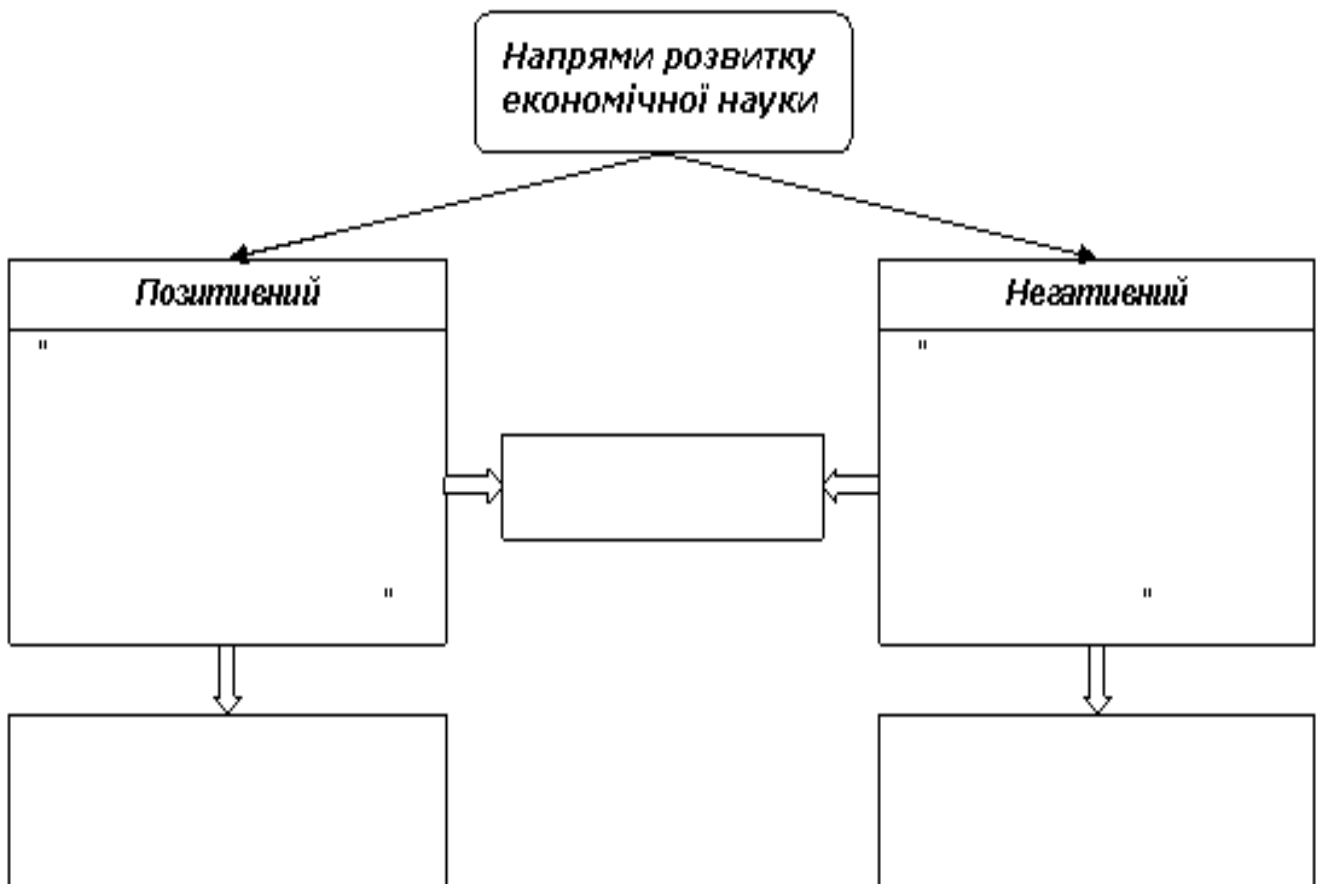

Схема 4.1. Напрями розвитку економічної науки за І. Вернадським.

Завдання 2. Заповніть таблицю.

Таблиця 4.1 Основні підходи щодо класифікації суб'єктів оподаткування.

Вид класифікації	Зміст кваліфікації
1. На основі персонального підходу	
2. На основі часткової рівноваги	
3. На основі загальної рівноваги	
4. За регіональною ознакою	
5. За часовим виміром	

Завдання 3. Зазначте ідеї, на яких ґрунтувалися дослідження М. Бунге.

- _____

- _____

- _____

2. Тенденції монетарної політики в країнах ЄС та країнах з перехідною економікою (П. Юхименко).
3. Сутність і ефективність функціонування бюджетної системи України (А. Мазаракі).
4. Місцеві та корпоративні фінанси.
5. Фіскальна, соціально-економічна, організаційно-управлінська політика в кризових умовах.

Теми доповідей

1. Особливості розвитку фінансового ринку України.
2. Політика «точної настройки» з погляду П. Юхименка.
3. Бюджетна система України: сутність, ефективність та шляхи покращення функціонування.
4. Сутність корпоративних фінансів та їх роль у розвитку фінансової системи.
5. Місцеві фінанси, їх сутність, функції та значення.
6. Фіскальна політика держави в період світової економічної кризи та напрямки підвищення її ефективності.
7. Соціально-економічна політика в умовах глобальної фінансової кризи.
8. Організаційно-управлінські заходи в кризових умовах.

Завдання 1. Заповніть схему.

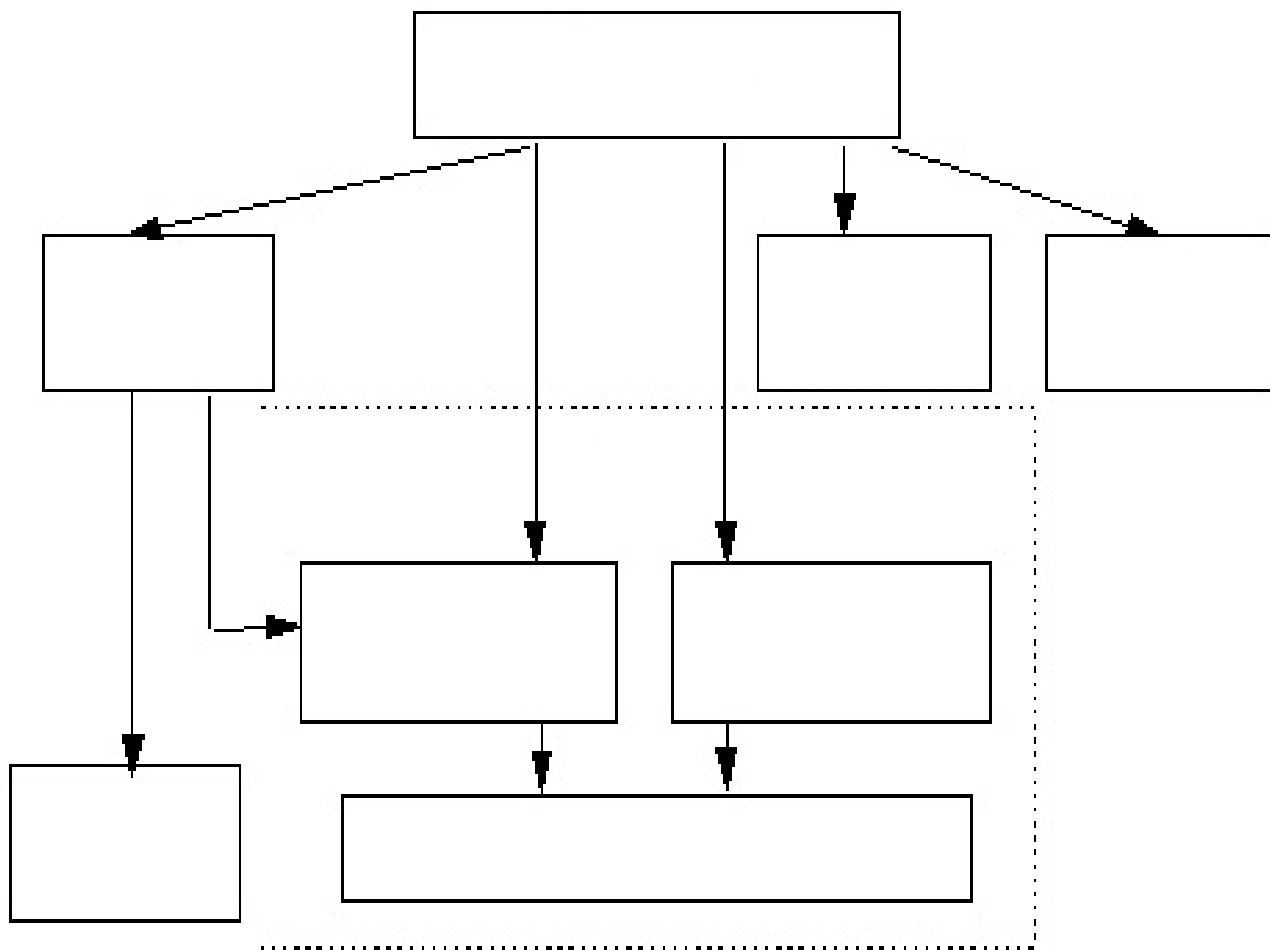

Схема 5.1. Структура фінансового ринку.

Завдання 2. Перелічіть заходи, які доцільно здійснити для стабілізації і майбутнього розвитку фінансового ринку України.

- _____

- _____

- _____

- _____

- _____

Завдання 3. Зазначте та охарактеризуйте функції корпоративних фінансів.

- _____

- _____

- _____

- _____

- _____

Завдання 4. Розкрийте сутність бюджетної системи України.

Завдання 5. Зазначте принципи управління фінансами.

- _____

- _____

- _____

- _____

Завдання 6. Заповніть схему.

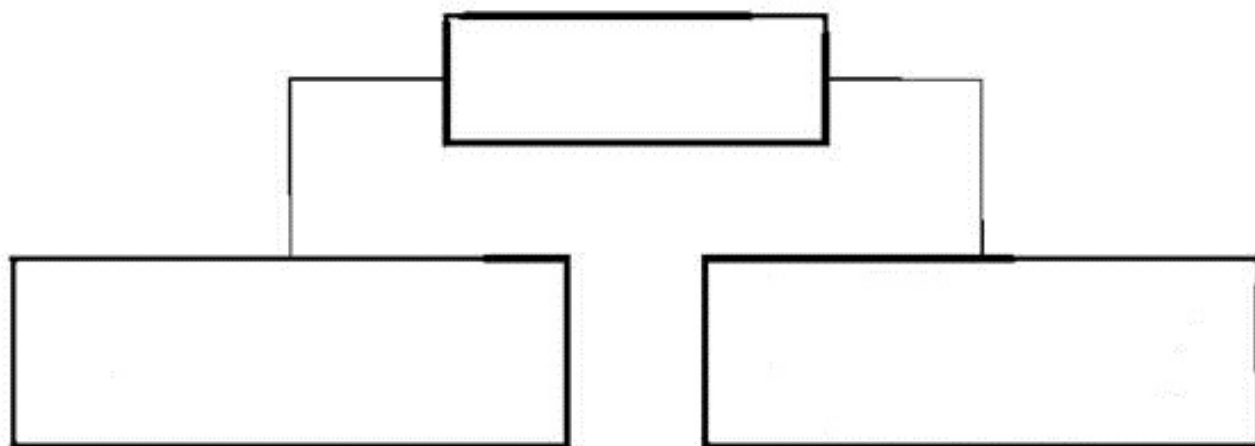

Схема 5.2. Склад місцевих фінансів.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Вчення про фінанси _____

Гіпотеза _____

Гранична вартість збитків _____

Гранична ефективність інвестицій _____

Гранична ефективність капіталу _____

Гранична ставка податку _____

Меркантилізм

Метод

Науковий факт

Наукові закони

Парадигма

-

-

-

- _____

Постулати та аксіоми _____

Судження _____

Теорія _____

Умовивід _____

Фінансова доктрина _____

Фінансова думка _____

Фінансова концепція _____

Фінансова наука

Фінансове наукове поняття

Фінансова теорія

Формалізація

СХЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

№ з/м	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	12	10	Аудиторна робота:					
			- контрольна робота	1	0	4	0	4
			- усне опитування /задача.	5	1	2	5	10
			Самостійна робота:					
			<i>Обов'язкова</i>					
			- доповідь на гуртку	1	1	1	1	1
			- тестування в MOODLE	3	10	10	30	30
<i>Індивідуальна</i>								
- тези/сертифікат онлайн курсів	1	0	5	0	5			
- наук.стаття/наук.робота	1	0	10	0	10			
			Разом за 1 змістовий модуль				36	60
2	4	4	Аудиторна робота:					
			- контрольна робота	1	0	4	0	4
			- усне опитування	2	1	2	2	4
			Самостійна робота:					
			<i>Обов'язкова</i>					
			- доповідь на конференції	1	2	5	2	5
			- тестування в MOODLE	2	10	10	20	20
<i>Індивідуальна</i>								
- участь у підготовці та проведенні турніру	1	0	7	0	7			
			Разом за 2 змістовий модуль				24	40
Всього по дисципліні (залік)							60	100

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Burkovska A., Koval P. Innovative technologies in the banking sector of Ukraine in the period of digitalization. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2023. Vol. 27 (1). P. 51-63. Doi: 10.56407/bs.agrarian/1.2023.51.
2. Бурковська А. В., Сизоненко Ю.С. Напрями вдосконалення логістичної діяльності підприємств. *Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»* : МНАУ. 2023. №37. С.24-30. Категорія Б.
3. Shebanina Olena, Burkovska Anna, Lunkina Tetyana, Burkovska Alla. Global aspects of food security in the world: economic dimensions. *Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»* : МНАУ. 2023. №38. С. 178-185. Категорія Б.
4. Yekimov S., Nianko V., Sirenko N., Burkovska A., Vodnar O. The Problem of Attracting Private Investment in Agriculture (Проблеми залучення приватних інвестицій у сільське господарство). *Fundamental and Applied Scientific Research in the Development of Agriculture in the Far East (AFE-2021)*. Lecture Notes in Networks and Systems. 2022. Vol. 353. P 54-61. Springer (Skopus), Cham.
5. Caruso D., Lunkina T. I., Burkovska A. V., Burkovska A. I. Assessment of the Influence of the National bank of Ukraine Monetary Policy on Food Security of the State. (Оцінка впливу монетарної політики Національного банку України на продовольчу безпеку держави). *Accounting and Finance*. 2020. №4 (90). P. 45-51.
6. Бурковська А. В., Паламарчук В. С. Стан і перспективи українського ринку лізингу. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія «Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості»*. 2020. №1 (21). С. 133-142.
7. Бурковська А. В., Хоренженко В. В. Розвиток фінтех-індустрії у кризовий період. *Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»*: МНАУ. 2020. №20. С.36-40.
8. Бурковська А. В., Недбайло І. І. Розвиток фінансових технологій у сфері банківської діяльності. *Студентський науковий вісник: МНАУ*, 2022. Вип. 1(22). Частина 1. Економічні науки. С. 44-57.
9. Бурковська А. В., Лященко В. В. Місце криптовалюти у фінансово-економічній системі. *Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»*: МНАУ. 2019. №18. С.20-25.
10. Бурковська А. В., Шевченко В. М. Особливості валютного регулювання в Україні. *Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»*: МНАУ. 2019. №17. С.50-54.
11. Бурковська А. В., Лункіна Т. І. Фінансова думка України у схемах і таблицях : методичні рекомендації для проведення практичних занять здобувачам вищої освіти ступеня «Бакалавр» спеціальності 072

- «Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми навчання. Миколаїв : МНАУ, 2018. 39 с.
12. Сіренко Н. М., Лункіна Т. І., Бурковська А. В., Шишпанова Н. О., Мікуляк К. А. Фінансова думка України: конспект лекцій для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітнього ступеня «Бакалавр» денної форми навчання. Миколаїв: МНАУ, 2021. 76 с.
 13. Про Національний банк України : закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.
 14. Про банки і банківську діяльність : закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
 15. Про валюту і валютні операції : закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> .
 16. Верховна рада України : офіційний портал. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

Навчальне видання

ФІНАНСОВА ДУМКА УКРАЇНИ:

методичні рекомендації

Укладач:

Бурковська Алла Валентинівна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2

Тираж 30 прим. Зам. № ____

Надруковано в видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9